

РЕЦЕНЗІЯ

професора кафедри адміністративного та фінансового права Національного університету біоресурсів і природокористування України, кандидата юридичних наук, доцента **УЛЮТИНОЇ Олени Анатоліївни** на дисертацію **ЄРОСОВОЇ Анастасії Анатоліївни** на тему: «**Адміністративно-правове регулювання діяльності Верховного Суду в умовах європейської інтеграції**», подану на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право» галузі знань 08 «Право»

Актуальність теми дисертації. Після отримання Україною у 2022 році статусу кандидата на вступ до Європейського Союзу перед державою постала стратегічна необхідність глибокого реформування судової системи, зокрема – приведення її організації, функцій та процедур у відповідність до європейських стандартів верховенства права, незалежності суддів і ефективності правосуддя. У цьому контексті особливого значення набуває діяльність Верховного Суду як найвищого судового органу, який забезпечує єдність судової практики, стабільність правозастосування та гарантує реалізацію принципів правової держави. Саме Верховний Суд виступає ключовою інституцією у процесі забезпечення довіри суспільства до судової влади, утвердження її авторитету та реалізації євроінтеграційних орієнтирів України.

Розвиток адміністративно-правового регулювання функціонування Верховного Суду охоплює комплекс заходів організаційного, матеріально-технічного, фінансового й інформаційного характеру, що створюють передумови для стабільної та незалежної діяльності цього органу. Висока ефективність таких заходів безпосередньо залежить від системного планування, чіткого розподілу повноважень і ресурсів, а також від впровадження інноваційних управлінських підходів.

Важливою складовою цього процесу є адаптація позитивного зарубіжного досвіду функціонування верховних судів держав-членів ЄС. Йдеться про внутрішню регламентацію роботи судових палат, кадрову політику, впровадження електронного судочинства, а також забезпечення фінансової прозорості. Такі кроки сприятимуть утвердженню довіри до судової влади та підвищенню її ефективності.

Отже, реформування адміністративно-правового регулювання діяльності Верховного Суду є невід'ємною складовою сучасної судової реформи, спрямованої на посилення незалежності судової влади, підвищення якості правосуддя та інтеграцію України в європейський правовий простір. Актуальність теми визначається не лише її теоретичним значенням, а й вагомим практичним внеском у реалізацію курсу держави на європейську інтеграцію та утвердження верховенства права.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Аналіз дисертації Анастасії Єросової дає підстави стверджувати, що авторка послідовно й переконливо розкрила адміністративно-правове

регулювання діяльності Верховного Суду в умовах європейської інтеграції, як найвищого органу судової влади, здатного забезпечувати єдність судової практики, верховенство права та належне здійснення правосуддя. Значну увагу приділено дослідженню кожному етапу реформування судової системи України від змін політичного вектору, курсу на європейську інтеграцію, оголошений ще у 1994 році. У роботі наголошується на тому, що надання Україні у 2022 році статусу кандидата на членство в Європейському Союзі вимагає від судової системи забезпечення незалежності, некоруптованості та професійної компетентності суддів на найвищому рівні.

Авторкою при написанні дисертації було використано ряд методів, зокрема: універсальні та спеціалізовані методи дослідження, пізнавальні можливості яких спрямовано на досягнення поставленої мети щодо удосконалення адміністративно-правового регулювання діяльності Верховного Суду. Зокрема, застосування діалектичного методу дозволило розкрити взаємозв'язок судової реформи та процесів європейської інтеграції (підрозділ 1.1), а також простежити історичні етапи становлення Верховного Суду як найвищого судового органу в Україні (підрозділ 1.2). Системно-структурний метод забезпечив можливість дослідити місце Верховного Суду в системі судоустрою та визначити його роль у забезпеченні єдності судової практики. У межах другого розділу використовувалися спеціальні методи правового аналізу. Формально-юридичний метод було застосовано для дослідження нормативно-правових актів, що регулюють адміністративну складову діяльність Верховного Суду (підрозділ 2.1), а також для визначення кола суб'єктів адміністративно-правового забезпечення його функціонування (підрозділ 2.2). Порівняльно-правовий метод сприяв виявленню особливостей фінансового та матеріально-технічного забезпечення (підрозділ 2.3), а також інформаційного забезпечення (підрозділ 2.4), що дало змогу комплексно оцінити сильні та слабкі сторони адміністративно-правових механізмів у сучасних умовах. У третьому розділі основну роль відіграв метод порівняльного правознавства, за допомогою якого здійснено аналіз зарубіжного досвіду функціонування верховних судів у європейських країнах (підрозділ 3.1). Прогностичний метод дав змогу обґрунтувати пропозиції щодо вдосконалення адміністративно-правового регулювання діяльності Верховного Суду в умовах європейської інтеграції (підрозділ 3.2). Також використовувалися методи індукції та дедукції, узагальнення та моделювання, що забезпечило формування науково обґрунтованих висновків і практичних рекомендацій.

Мета дослідження полягає у теоретичному обґрунтуванні та виробленні практичних рекомендацій щодо удосконалення адміністративно-правового регулювання діяльності Верховного Суду з урахуванням взаємозв'язку судової реформи та європейської інтеграції, аналізу історичних етапів становлення цього органу, визначення адміністративних, фінансових, матеріально-технічних та інформаційних засад його функціонування, а також

вивчення зарубіжного досвіду для формування ефективної моделі організації діяльності Верховного Суду в умовах євроінтеграційних процесів.

Структура дисертації відповідає поставленій меті та предмету дослідження. У вступі здійснюється обґрунтування вибору теми дослідження, зазначено зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами; визначено мету, завдання, об'єкт, предмет і методи дослідження; розкрито наукову новизну та окреслено практичне значення одержаних результатів, апробацію результатів дослідження, кількість публікацій здобувачки, у яких відображено основні положення дисертаційного дослідження та структуру роботи, яка містить три розділи та висновки.

Зв'язок теми дисертації з державними програмами, науковими напрямами Університету. Дисертацію виконано відповідно до науково-дослідної тематики кафедри адміністративного та фінансового права Національного університету біоресурсів і природокористування України «Сучасні тенденції розвитку національного інформаційного законодавства».

Особистий внесок здобувачки в отриманні наукових результатів та вирішенні конкретного наукового завдання. Дисертаційне дослідження є самостійною завершеною науковою роботою. Основні положення, висновки та пропозиції, що визначають наукову новизну та виносяться на захист, сформульовано й обґрунтовано здобувачкою особисто.

У наукових працях, опублікованих у співавторстві, в дисертаційному дослідженні використано тільки ідеї й положення, що є результатом особистих досліджень авторки.

Достовірність та обґрунтованість отриманих результатів та запропонованих авторкою рішень, висновків, рекомендацій. Дисертація за своїм змістом і характером викладення є сучасним, комплексним і системним дослідженням проблематики домашнього насильства. У її межах авторкою отримано низку нових теоретичних узагальнень і практичних положень, сформульовано обґрунтовані висновки та пропозиції. Положення, що відображають наукову новизну, викладено коректно, а їх кількість і зміст повністю відповідають встановленим кваліфікаційним вимогам.

Наукова новизна основних результатів дослідження. *Вперше:* запропоновано класифікаційну модель суб'єктів адміністративно-правового забезпечення діяльності Верховного Суду за рівнем впливу, функціональним призначенням, формою участі та інституційною належністю; аргументовано необхідність внесення змін до Бюджетного кодексу України та Закону України «Про судоустрій і статус суддів» для підвищення ефективності адміністративно-правового та фінансового регулювання діяльності Верховного Суду; запропоновано доповнення ст. 125 Конституції України положенням, що конкретизує роль Верховного Суду як найвищого судового органу, наділеного аналітичними, методичними та правотворчими повноваженнями.

Удосконалено: визначення поняття інформаційного забезпечення діяльності Верховного Суду як системи організаційно-правових, аналітичних і технологічних заходів, спрямованих на ефективне функціонування суду; розуміння адміністративної складової його діяльності як комплексу управлінських і нормативних механізмів, що створюють належні умови для здійснення правосуддя; теоретико-правове тлумачення фінансового та матеріально-технічного забезпечення діяльності суду як взаємопов'язаних елементів єдиної адміністративної системи; визначення кола суб'єктів адміністративного забезпечення діяльності Верховного Суду як інтегрованої системи органів і посадових осіб, що забезпечують його стабільне функціонування.

Набули подальшого розвитку: історико-правові аспекти становлення Верховного Суду, що охоплюють чотири основні етапи його розвитку від правонаступництва Верховного Суду УРСР до сучасного європейського етапу реформування; трактування процесу «європеїзації» судової системи України як адаптації національного законодавства до стандартів верховенства права та судочинства ЄС; порівняльно-правові дослідження зарубіжного досвіду організації вищих судових інституцій, які підтверджують значення прозорого фінансування, цифровізації, внутрішньої регламентації та колегіальності у формуванні ефективної судової влади.

Відсутність (наявність) порушення академічної доброчесності. Дисертація є самостійно написаною кваліфікаційною науковою працею із науково-обґрунтованими висновками та рекомендаціями, які подано авторкою для публічного захисту. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідні джерела. У роботі відсутнє привласнення чужих ідей, результатів або слів без оформлення належного цитування. Таким чином, у дисертаційному дослідженні Єросової Анастасії на тему: «Адміністративно-правове регулювання діяльності Верховного Суду в умовах європейської інтеграції» відсутні порушення академічної доброчесності.

Питання для дискусійного обговорення та недоліки дисертації щодо її змісту та оформлення. Оцінюючи в цілому позитивно дисертаційне дослідження Анастасії Єросової, слід зазначити, що, як і будь-яка самостійна наукова робота, воно містить певні недоліки та дискусійні положення, які не знижують наукової цінності отриманих результатів, але заслуговують на увагу для подальшого вдосконалення тематики:

1. У дисертаційному дослідженні авторка досліджує верховні судові інституції в країнах ЄС. На нашу думку, в роботі доцільно було б надати більш ґрунтовний аналіз порівняльно-правових аспектів адміністративно-правового регулювання діяльності верховних судових інституцій у країнах Європейського Союзу. Залучення досвіду Німеччини, Франції, Польщі, Литви чи Іспанії дозволило б поглибити розуміння європейських тенденцій у сфері судового адміністрування та підсилити інтеграційний контекст дослідження.

2. Наукова цінність роботи значно зросла б якщо б авторка більш ширше використала статистичні дані, матеріали судової практики, а також результати анкетування чи інтерв'ювання суддів, працівників апарату суду, представників органів суддівського врядування.

3. У підрозділі 2.4 «Інформаційне забезпечення діяльності Верховного Суду» авторці слід було б більш детально аргументовано розкрити питання цифровізації судової діяльності, зокрема правового регулювання впровадження електронного судочинства, автоматизації документообігу, використання інформаційно-комунікаційних технологій у діяльності Верховного Суду.

4. На с. 130–140 авторка аналізує необхідність інформаційного забезпечення діяльності Верховного Суду, але водночас з тексту не зрозуміло, що саме пропонує авторка для удосконалення інформаційного забезпечення внутрішньої організації судових процесів.

Водночас, висловлені зауваження не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційного дослідження Анастасії Єросової, оскільки мають переважно дискусійний, уточнювальний та рекомендаційний характер. Вони лише підкреслюють складність і багатогранність обраної тематики та жодним чином не зменшують наукової цінності й практичного значення отриманих результатів.

Загальний висновок. Підсумовуючи викладене вище, можна стверджувати, що дисертація на тему: «Адміністративно-правове регулювання діяльності Верховного Суду в умовах європейської інтеграції» є завершеним, цілісним і самостійним науковим дослідженням, у якому отримано нові теоретично й практично обґрунтовані результати, що мають важливе значення для розвитку науки адміністративного права та вдосконалення системи судової влади України.

Висновки та пропозиції авторки відзначаються логічною структурованістю, аргументованістю та практичною спрямованістю, що свідчить про високий рівень її наукової підготовки й уміння самостійно вирішувати складні теоретико-прикладні питання.

Дисертація відповідає вимогам наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12 січня 2017 року «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» і Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 року, а Єрсова Анастасія Анатоліївна заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право» галузі знань 08 «Право».

Рецензент професор кафедри адміністративного та фінансового права Національного університету біоресурсів і природокористування України, кандидат юридичних наук, доцент Олена УЛЮТІНА